Europeiska unionens
officiella tidning

SV
C-serien

C/2024/6008

9.10.2024

Rekommendationer till nationella domstolar om begäran om förhandsavgörande

(C/2024/6008)

Efter det att Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 2024/2019 av den 11 april 2024 om ändring av protokoll nr 3 om stadgan för Europeiska unionens domstol ([1]) (nedan kallad stadgan) trädde i kraft den 1 september 2024 är inte bara domstolen utan även Europeiska unionens tribunal behörig att meddela förhandsavgöranden om tolkningen av unionsrätten eller om giltigheten av akter som antagits av unionens institutioner, organ eller byråer.

Med hänsyn till vikten av denna ändring är det nödvändigt att uppdatera rekommendationerna till de nationella domstolarna om begäran om förhandsavgörande. ([2]) Liksom i de tidigare versionerna av dessa rekommendationer beskrivs i förevarande text de väsentliga dragen i förfarandet för förhandsavgörande och vad de nationella domstolarna bör beakta innan de vänder sig till EU-domstolen. Den innehåller även praktiska upplysningar för de nationella domstolarna inte bara om vilken form en begäran om förhandsavgörande ska ha och vad den ska innehålla, utan även om den preliminära genomgång som görs av begäran om förhandsavgörande när den kommer in till domstolen för att fastställa om det är domstolen eller tribunalen som är behörig att handlägga den. Efter att detta har fastställts handlägger domstolen eller tribunalen begäran om förhandsavgörande på i stort sett samma sätt. Tribunalens avgöranden är slutgiltiga, med förbehåll för att omprövning kan ske i undantagsfall, och har samma verkan som domstolens avgöranden.

([1]) EUT L, 2024/2019, 12.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2019/oj.
([2]) EUT C 380 av den 8.11.2019, s. 1.

Innehållsförteckning

		Punkter
Inledning		1–2
I.	Bestämmelser som är tillämpliga på samtliga typer av begäran om förhandsavgörande	3–39
	Vem får begära förhandsavgörande?	3–7
	Vad kan en begäran om förhandsavgörande avse?	8–11
	I vilket skede av målets handläggning bör en begäran om förhandsavgörande framställas?	12–13
	Vilken form ska en begäran om förhandsavgörande ha och vad ska den innehålla?	14–20
	Skydd för personuppgifter och anonymisering av begäran om förhandsavgörande	21–22
	Översändande av begäran om förhandsavgörande och akten i det nationella målet till EU-domstolen	23–24
	Domstolens fastställande av huruvida det är den eller tribunalen som är behörig att pröva begäran om förhandsavgörande	25–29
	Hur målet om förhandsavgörande och målet vid den nationella domstolen påverkar varandra	30–32
	Rättegångskostnader och rättshjälp	33–34
	Förfarandet vid domstolen respektive tribunalen och följderna av förhandsavgörandet i målet vid den hänskjutande domstolen	35–37
	Domstolens möjlighet att i undantagsfall ompröva tribunalens avgörande	38–39
II.	Bestämmelser som är tillämpliga på en begäran om förhandsavgörande som måste handläggas särskilt snabbt	40–48
	Villkor för tillämpning av förfarandet för skyndsam handläggning och förfarandet för brådskande mål	41–43
	Ansökan om att domstolen ska tillämpa förfarandet för skyndsam handläggning eller förfarandet för brådskande mål	44–46
	Kommunikationen mellan domstolen eller tribunalen, den hänskjutande domstolen och parterna i det nationella målet	47–48
Bilaga – Väsentliga uppgifter som en begäran om förhandsavgörande ska innehålla		

Inledning

1. Möjligheten att begära förhandsavgörande föreskrivs i artikel 19.3 b i fördraget om Europeiska unionen (nedan kallat FEU) och artikel 267 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan kallat FEUF) och är av grundläggande betydelse i unionsrätten. Den har till syfte att säkerställa en enhetlig tolkning och tillämpning av unionsrätten inom unionen, genom att ge domstolar i medlemsstaterna ett instrument som innebär att de kan vända sig till Europeiska unionens domstol med en begäran om förhandsavgörande angående tolkningen av unionsrätten och giltigheten av akter som antagits av unionens institutioner, organ eller byråer. Även om begäran om förhandsavgörande i samtliga fall ska skickas till domstolen, kommer svaret på de nationella domstolarnas frågor att lämnas antingen av domstolen eller av tribunalen, beroende på vad begäran avser.

2. Förfarandet för förhandsavgörande bygger på ett nära samarbete mellan domstolen och tribunalen, å ena sidan, och domstolarna i medlemsstaterna, å andra sidan. I syfte att säkerställa att detta förfarande får fullt genomslag är det påkallat att redogöra för dess väsentliga drag och att göra vissa preciseringar för att förtydliga bestämmelserna i domstolens respektive tribunalens rättegångsregler, vilka formulerats på i stort sett samma sätt, bland annat i fråga om vem som får begära förhandsavgörande, vad en begäran om förhandsavgörande kan avse samt vilken form en sådan begäran ska ha och vad den ska innehålla. Dessa preciseringar, som gäller för samtliga typer av begäran om förhandsavgörande (I), kompletteras av bestämmelser som gäller de fall där en begäran om förhandsavgörande måste handläggas särskilt snabbt (II) och av en bilaga med en sammanfattning av de uppgifter som en begäran om förhandsavgörande ska innehålla.

I. **Bestämmelser som är tillämpliga på samtliga typer av begäran om förhandsavgörande**

Vem får begära förhandsavgörande?

3. Domstolens och tribunalens behörighet att meddela förhandsavgöranden angående tolkningen eller giltigheten av unionsrätten utövas enbart på initiativ av de nationella domstolarna, oavsett om parterna i det nationella målet har uttryckt önskemål om att en begäran om förhandsavgörande ska framställas eller inte. Eftersom det är den nationella domstol vid vilken ett mål är anhängigt som har ansvaret för det rättsliga avgörandet är det nämligen uteslutande på den domstolen som det ankommer att bedöma – mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i varje mål – både huruvida det är nödvändigt att begära förhandsavgörande för att den ska kunna meddela sitt avgörande och huruvida de frågor som den ställer är relevanta.

4. Begreppet domstol tolkas som ett självständigt unionsrättsligt begrepp. Vid bedömningen av om det hänskjutande organet ska anses som domstol tas hänsyn till ett antal omständigheter, såsom huruvida organet är upprättat enligt lag, organet är av stadigvarande karaktär, dess jurisdiktion är av tvingande art, förfarandet är kontradiktoriskt, organet tillämpar rättsregler och huruvida det har en oberoende ställning.

5. Medlemsstaternas domstolar får ge in en begäran om förhandsavgörande till domstolen om de anser att det är nödvändigt att domstolen eller tribunalen avgör en fråga om tolkningen eller giltigheten av unionsrätten för att de ska kunna döma i saken (se artikel 267 andra stycket FEUF). Det kan bland annat vara särskilt påkallat att begära förhandsavgörande när det rör sig om en ny tolkningsfråga som har ett allmänt intresse för unionsrättens enhetliga tolkning eller när befintlig rättspraxis inte förefaller ge tillräcklig vägledning med avseende på ett nytt rättsligt eller faktiskt sammanhang.

6. När en fråga uppkommer i ett mål vid en domstol mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt nationell lagstiftning, är den domstolen emellertid skyldig att begära förhandsavgörande (se artikel 267 tredje stycket FEUF), såvida det inte redan finns en fast rättspraxis i frågan eller om den korrekta tolkningen av den aktuella rättsregeln inte lämnar utrymme för rimligt tvivel.

7. Det följer vidare av fast rättspraxis att även om medlemsstaternas domstolar kan underkänna grunder för ogiltighet som åberopas i mål som är anhängiga vid dem mot en akt som har antagits av någon av unionens institutioner eller byråer eller något av dess organ, är det endast EU-domstolen som kan ogiltigförklara en sådan akt. När en nationell domstol är osäker på huruvida en sådan akt är giltig, måste den således begära förhandsavgörande, varvid den ska ange skälen till att den är osäker på aktens giltighet. Beroende på vad begäran om förhandsavgörande avser ankommer det därefter på domstolen eller tribunalen att avgöra denna fråga (se punkterna 25–29 nedan).

Vad kan en begäran om förhandsavgörande avse?

8. En begäran om förhandsavgörande måste avse tolkningen eller giltigheten av unionsrätten, och inte tolkningen av nationella rättsregler eller frågor som rör de faktiska omständigheterna i det nationella målet.

9. Domstolen och tribunalen kan endast pröva en begäran om förhandsavgörande om unionsrätten är tillämplig i det nationella målet. Det är i det avseendet absolut nödvändigt att den hänskjutande domstolen redogör för samtliga relevanta faktiska och rättsliga omständigheter som gör att den anser att unionsrättsliga bestämmelser kan vara tillämpliga i det aktuella målet.

10. Vad gäller fall där begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, ska det erinras om att det i artikel 51.1 i stadgan anges att dess bestämmelser riktar sig till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. Även om tillämpningen av unionsrätten i nyss nämnd mening kan komma att ske i olika slags fall, måste det ändå klart och tydligt framgå av begäran om förhandsavgörande att en annan unionsrättslig bestämmelse än stadgan är tillämplig i det nationella målet. Eftersom EU-domstolen inte är behörig att pröva en begäran om förhandsavgörande när en rättslig situation inte omfattas av unionsrättens tillämpningsområde, kan de bestämmelser i stadgan som eventuellt åberopas av den hänskjutande domstolen inte ensamma grunda någon sådan behörighet.

11. Även om domstolen och tribunalen, när de fattar sitt avgörande, naturligtvis beaktar de rättsliga och faktiska omständigheterna i det nationella målet, såsom dessa beskrivits av den hänskjutande domstolen i begäran om förhandsavgörande, tillämpar de inte själva unionsrätten i nämnda mål. När domstolen och tribunalen uttalar sig om tolkningen eller giltigheten av unionsrätten, försöker de att ge ett användbart svar för avgörandet av det nationella målet. Det är emellertid den hänskjutande domstolen som ska avgöra vilka konkreta följder som detta svar får, i förekommande fall genom att underlåta att tillämpa den nationella rättsregel som bedömts vara oförenlig med unionsrätten.

I vilket skede av målets handläggning bör en begäran om förhandsavgörande framställas?

12. En nationell domstol kan ge in en begäran om förhandsavgörande till domstolen så snart den konstaterar att ett avgörande angående tolkningen eller giltigheten av unionsrätten är nödvändigt för att den ska kunna döma i saken. Det är nämligen den nationella domstolen som bäst kan avgöra i vilket skede av det nationella målets handläggning som en sådan begäran bör framställas.

13. Det är emellertid viktigt att tänka på att det är begäran om förhandsavgörande som kommer att ligga till grund för förfarandet vid domstolen eller tribunalen och att dessa måste ha tillgång till samtliga uppgifter som krävs för att de ska kunna kontrollera att de är behöriga att besvara de frågor som ställts och, om så är fallet, för att kunna lämna ett användbart svar på dessa frågor. Det är därför nödvändigt att beslutet att begära förhandsavgörande fattas i ett skede av målets handläggning där den hänskjutande domstolen tillräckligt preciserat kan beskriva de rättsliga och faktiska omständigheterna i det nationella målet samt vilka rättsfrågor som uppkommer i målet. Med hänsyn till intresset av en god rättskipning kan det även vara lämpligt att begäran om förhandsavgörande framställs efter det att parterna har beretts tillfälle att yttra sig i saken.

Vilken form ska en begäran om förhandsavgörande ha och vad ska den innehålla?

14. En begäran om förhandsavgörande kan ges vilken form som helst som är tillåten enligt nationell rätt, men det är viktigt att tänka på att det är begäran om förhandsavgörande som ligger till grund för domstolens eller tribunalens förfarande och att den delges samtliga berörda som avses i artikel 23 i protokollet om stadgan för Europeiska unionens domstol (nedan kallad stadgan) och, i synnerhet, samtliga medlemsstater, för att ge dessa möjlighet att avge yttranden. Detta innebär att en begäran om förhandsavgörande måste översättas till Europeiska unionens samtliga officiella språk, och den bör därför vara skriven på ett enkelt, klart och tydligt sätt och inte innehålla några överflödiga uppgifter. Erfarenheten visar att det ofta inte behövs mer än ett tiotal sidor för att på ett adekvat sätt redogöra för de rättsliga och faktiska omständigheter som utgör bakgrunden till en begäran om förhandsavgörande samt skälen till att förhandsavgörande begärs från EU-domstolen.

15. I artikel 94 i domstolens rättegångsregler och artikel 199 i tribunalens rättegångsregler anges i identiska ordalag vad en begäran om förhandsavgörande ska innehålla (en sammanfattning återfinns i bilagan till dessa rekommendationer). Utöver de frågor som ställs ska en begäran om förhandsavgörande innehålla följande:

— En sammanfattning av saken i det nationella målet och de relevanta omständigheterna, såsom dessa har utretts av den hänskjutande domstolen eller, i vart fall, en redogörelse för de faktauppgifter som ligger till grund för frågorna.

— Lydelsen av de nationella bestämmelser som kan vara tillämpliga och, i förekommande fall, relevant nationell rättspraxis.

— En redogörelse för de skäl som fått den hänskjutande domstolen att undra över tolkningen eller giltigheten av de aktuella unionsrättsliga bestämmelserna, och för det samband som den hänskjutande domstolen har funnit föreligga mellan de unionsrättsliga bestämmelserna och den nationella lagstiftning som är tillämplig i det nationella målet.

Om en eller flera av dessa uppgifter saknas, kan domstolen eller tribunalen, med stöd av artikel 53.2 i domstolens rättegångsregler respektive artikel 225 i tribunalens rättegångsregler, komma att förklara sig obehörig att pröva de hänskjutna frågorna eller att avvisa begäran om förhandsavgörande, genom ett särskilt uppsatt beslut som är motiverat.

16. Den hänskjutande domstolen ska i sin begäran om förhandsavgörande lämna preciserade hänvisningar till de nationella bestämmelser som är tillämpliga i det nationella målet och till de unionsrättsliga bestämmelser som den begär tolkning av eller vars giltighet har ifrågasatts. Dessa hänvisningar ska, om möjligt, innehålla den exakta titeln på och antagandedatumet för de akter i vilka de berörda bestämmelserna föreskrivs samt uppgift om när och var dessa akter har publicerats. Den hänskjutande domstolen ombeds att vid hänvisning till rättspraxis ange ECLI-numret (”European Case Law Identifier”) för avgörandet i fråga.

17. Om den hänskjutande domstolen anser att det är nödvändigt för förståelsen av målet kan den kortfattat redogöra för de viktigaste argument som framförts av parterna i det nationella målet. I detta sammanhang ska det påpekas att det endast är begäran om förhandsavgörande som översätts och inte eventuella bilagor till denna.

18. Den hänskjutande domstolen kan även kortfattat redogöra för hur den anser att de frågor som hänskjuts för förhandsavgörande ska besvaras. En sådan redogörelse är till hjälp för domstolen eller tribunalen, särskilt när det är fråga om ett förfarande för skyndsam handläggning eller ett förfarande för brådskande mål.

19. De frågor som ställs bör finnas i en avskild och tydligt angiven del av beslutet om hänskjutande, helst i början eller slutet av detsamma. Frågorna ska vara begripliga i sig, utan att behöva läsas tillsammans med beslutsskälen.

20. För att göra det lättare att läsa begäran om förhandsavgörande är det viktigt att den ges in till domstolen i maskinskriven form och att sidorna och styckena i beslutet om hänskjutande är numrerade. En begäran om förhandsavgörande som skrivits för hand kommer inte att handläggas.

Skydd för personuppgifter och anonymisering av begäran om förhandsavgörande

21. För att personuppgifterna ska ges ett så bra skydd som möjligt vid domstolens eller tribunalens handläggning av målet, vid delgivningen av begäran om förhandsavgörande med de berörda som avses i artikel 23 i stadgan och vid den senare publiceringen, på unionens samtliga officiella språk, av det slutliga avgörandet i målet, ombeds den hänskjutande domstolen, som är den enda som har full kännedom om handlingarna i akten i det nationella målet, att anonymisera målet genom att ersätta fysiska personers namn med till exempel bokstäver och genom att maskera de uppgifter som skulle kunna göra det möjligt att identifiera dessa personer. Den utbredda användningen av ny informations- och kommunikationsteknologi, och särskilt sökmotorer, innebär att en anonymisering som görs först efter det att begäran har delgetts de berörda som avses i artikel 23 i stadgan och efter det att meddelandet om det aktuella målet har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning i praktiken inte får någon verkan.

22. Om den hänskjutande domstolen förfogar över en version av begäran om förhandsavgörande där de fysiska personerna nämns vid namn, vilken innehåller fullständiga namn och kontaktuppgifter för parterna i det nationella målet, och en anonymiserad version av begäran, ombeds den att översända båda versionerna till domstolen för att underlätta domstolens eller tribunalens handläggning av målet.

Översändande av begäran om förhandsavgörande och akten i det nationella målet till domstolen

23. Begäran om förhandsavgörande ska vara daterad och undertecknad. Den ska skickas till domstolens kansli, antingen elektroniskt eller per post (Greffe de la Cour de justice, Rue du Fort Niedergrünewald, L-2925 Luxembourg). Av skäl hänförliga till särskilt behovet av att säkerställa en snabb handläggning av målet och en optimal kommunikation med den hänskjutande domstolen rekommenderas att denna använder applikationen e-Curia. Information om hur man får åtkomst till denna applikation, med hjälp av vilken inlagor samt domar och beslut kan ges in respektive delges på elektronisk väg, och användarvillkoren för denna applikation återfinns på institutionens webbplats. CURIA - Förfarandet - Europeiska unionens domstol (europa.eu). För att underlätta domstolens eller tribunalens behandling av begäran om förhandsavgörande, och särskilt översättningen därav till Europeiska unionens samtliga officiella språk, ombeds de nationella domstolarna att inte enbart ge in begäran i original via e-Curia, utan även skicka en redigerbar version av begäran till följande adress: editable-versions@curia.europa.eu. ([3])

24. Begäran om förhandsavgörande ska ges in till kansliet tillsammans med samtliga relevanta handlingar som kan vara till hjälp för domstolens eller tribunalens handläggning av målet, däribland preciserade kontaktuppgifter för parterna i det nationella målet och deras eventuella företrädare, samt akten i det nationella målet eller en kopia av den. Nämnda akt (eller kopian av den) – vilken kan skickas elektroniskt eller per post – kommer att förvaras på kansliet under hela den tid förfarandet vid domstolen eller tribunalen pågår. Såvida inte den hänskjutande domstolen anger något annat, kommer de berörda som avses i artikel 23 i stadgan att kunna ta del av den på kansliet.

Domstolens fastställande av huruvida det är den eller tribunalen som är behörig att pröva begäran om förhandsavgörande

25. Begäran om förhandsavgörande ska, av rättssäkerhetsskäl och för att spara tid, i samtliga fall ges in till domstolen. Det är emellertid inte säkert att det är denna som kommer att besvara den hänskjutande domstolens frågor, utan dessa kommer att besvaras antingen av domstolen eller av tribunalen, beroende på vad begäran om förhandsavgörande avser.

26. Såsom framgår av artikel 50b första stycket i stadgan är tribunalen nämligen behörig att pröva och avgöra varje begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF som uteslutande avser ett eller flera av följande särskilda områden:

— Det gemensamma systemet för mervärdesskatt.

— Punktskatter.

— Tullkodexen.

— Tullklassificering av varor i Kombinerade nomenklaturen.

— Kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning eller försenade eller inställda transporttjänster.

— Systemet för handel med utsläppsrätter för växthusgaser.

I artikelns andra stycke preciseras emellertid att domstolen behåller sin behörighet att pröva och avgöra varje begäran om förhandsavgörande som ger upphov till självständiga frågor om tolkningen av primärrätten, folkrätten, unionsrättens allmänna principer eller Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Varje begäran om förhandsavgörande som ges in till domstolen är därför föremål för en preliminär genomgång på det sätt som beskrivs nedan och som föreskrivs i artikel 93a i domstolens rättegångsregler.

([3]) Med redigerbar version avses ett dokument som skapats i ett ordbehandlingsprogram som till exempel Microsoft Word, Open Office Writer, Google Docs eller Pages. Till skillnad från ett bildbaserat dokumentformat, som till exempel PDF, innebär ett redigerbart dokumentformat att texten kan användas direkt i de olika faserna av målhandläggningen, särskilt under översättningsfasen.

27. Om domstolens ordförande, biträdd av vice ordföranden och förste generaladvokaten, efter att ha gått igenom begäran om förhandsavgörande anser att denna uteslutande avser ett eller flera av de särskilda områden som avses i föregående punkt, underrättar han eller hon kansliet om detta, som då genast överlämnar begäran till tribunalens kansli. Begäran registreras formellt av tribunalens kansli och förfarandet fortsätter vid tribunalen i enlighet med bestämmelserna i dess rättegångsregler, vilka i sak är identiska med bestämmelserna i domstolens rättegångsregler.

28. Om den preliminära genomgången av begäran om förhandsavgörande däremot leder till att ordföranden, vice ordföranden och förste generaladvokaten anser att begäran, trots att den avser ett eller flera av de särskilda områdena, även avser andra områden eller aktualiserar självständiga frågor om tolkningen av primärrätten, folkrätten, allmänna principer i unionsrätten eller Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, hänskjuts begäran omgående till domstolens administrativa plenum för en mer ingående analys. Vid domstolens sammanträden i administrativt plenum deltar samtliga domare och generaladvokater i domstolen. Om domstolen efter denna analys anser att begäran om förhandsavgörande uteslutande avser ett eller flera av de särskilda områden som avses i artikel 50b första stycket i stadgan, överlämnar domstolens kansli genast begäran till tribunalens kansli och den fortsatta handläggningen av den sker därefter vid tribunalen i enlighet med bestämmelserna i dess rättegångsregler. I det motsatta fallet sker den fortsatta handläggningen av begäran vid domstolen i enlighet med bestämmelserna i dess rättegångsregler. Den hänskjutande domstolen underrättas naturligtvis omedelbart om resultatet av denna analys av den behöriga instansens kansli, som därefter ensam svarar för kontakterna med den hänskjutande domstolen.

29. Om tribunalen konstaterar att den inte är behörig att pröva en begäran om förhandsavgörande, ska den hänskjuta begäran till domstolen genom ett särskilt uppsatt beslut med tillämpning av artikel 54 andra stycket i stadgan. Tribunalen kan också, med tillämpning av artikel 256.3 andra stycket FEUF, när som helst under förfarandet besluta att hänskjuta en begäran till domstolen, om den anser att begäran kräver ett principavgörande som kan påverka enhetligheten eller konsekvensen i unionsrätten Den nationella domstolen underrättas omedelbart om detta hänskjutande.

Hur målet om förhandsavgörande och målet vid den nationella domstolen påverkar varandra

30. Den hänskjutande domstolen behåller visserligen sin behörighet att besluta om interimistiska åtgärder, särskilt i samband med en begäran om förhandsavgörande i en giltighetsfråga. När en begäran om förhandsavgörande framställs måste emellertid målet vid den nationella domstolen förklaras vilande till dess att domstolen eller tribunalen har meddelat sitt avgörande.

31. En begäran om förhandsavgörande förblir i princip anhängig vid domstolen eller tribunalen så länge den inte har återkallats av den hänskjutande domstolen. Det är emellertid viktigt att hålla i minnet den roll domstolen respektive tribunalen har i förfarandet för förhandsavgörande, nämligen att bidra till en effektiv rättskipning i medlemsstaterna och inte att yttra sig avseende allmänna eller hypotetiska frågor. Förfarandet för förhandsavgörande förutsätter att ett mål faktiskt är anhängigt vid den hänskjutande domstolen. Denna måste därför underrätta domstolen eller tribunalen om alla beslut under rättegången som kan påverka hänskjutandet (i synnerhet när talan har återkallats eller parterna har förlikats i det nationella målet), och om andra händelser som innebär att målet avslutas. Den hänskjutande domstolen behöver även underrätta domstolen eller tribunalen om det har meddelats ett avgörande med anledning av ett överklagande av beslutet om hänskjutande och om vilka följder detta får för begäran om förhandsavgörande. För att målet om förhandsavgörande ska kunna handläggas på ett ändamålsenligt sätt och särskilt för att undvika att domstolen eller tribunalen lägger ned tid och resurser på ett mål där begäran kan komma att återkallas eller där ändamålet med begäran kan komma att förfalla, är det viktigt att upplysningar av nyss nämnt slag lämnas till domstolen eller tribunalen snarast möjligt.

32. De nationella domstolarna bör dessutom vara medvetna om att återkallandet av en begäran om förhandsavgörande kan inverka på den hänskjutande domstolens handläggning av liknande mål. När utgången i flera mål som är anhängiga vid den hänskjutande domstolen beror på domstolens eller tribunalens svar på de frågor som den hänskjutande domstolen har ställt, rekommenderas att denna förenar målen innan den framställer sin begäran om förhandsavgörande. På så sätt kan domstolen eller tribunalen besvara de hänskjutna frågorna även vid en eventuell återkallelse av begäran i ett eller flera mål.

Rättegångskostnader och rättshjälp

33. Förfarandet för förhandsavgörande vid domstolen eller tribunalen är kostnadsfritt, och de fattar inte något beslut om parternas rättegångskostnader i målet vid den hänskjutande domstolen. Det ankommer på sistnämnda domstol att besluta om dessa kostnader.

34. Domstolen eller tribunalen kan bevilja en part i det nationella målet rättshjälp när han eller hon saknar tillräckliga medel för att täcka sina kostnader, särskilt ombudskostnader. Rättshjälp kan emellertid beviljas endast om en part inte redan har beviljats rättshjälp på nationell nivå eller i den mån den rättshjälpen inte – eller endast delvis – täcker kostnaderna vid domstolen eller tribunalen. Parten bör under alla omständigheter lämna alla upplysningar och bestyrkande handlingar till domstolen eller tribunalen som gör det möjligt att bedöma partens faktiska ekonomiska situation.

Förfarandet vid domstolen respektive tribunalen och följderna av förhandsavgörandet i målet vid den hänskjutande domstolen

35. Under hela den tid som målet om förhandsavgörande pågår står domstolens eller tribunalens kansli i kontakt med den hänskjutande domstolen, till vilken kansliet översänder kopior av samtliga inlagor. I förekommande fall kan kansliet även begära att den hänskjutande domstolen lämnar preciseringar eller förtydliganden, om domstolen eller tribunalen anser att detta behövs för att kunna besvara de hänskjutna frågorna på ett ändamålsenligt sätt.

36. Förfarandet består i princip av en skriftlig del och en muntlig del. Efter det att förfarandet har avslutats avgör domstolen eller tribunalen genom dom de frågor som ställts av den hänskjutande domstolen. I vissa fall kan domstolen eller tribunalen emellertid avgöra dessa frågor utan någon muntlig del, och till och med utan att inhämta några skriftliga yttranden från de berörda som avses i artikel 23 i stadgan. Detta är särskilt fallet om en fråga som ställts i en begäran om förhandsavgörande är identisk med en fråga som domstolen eller tribunalen redan har avgjort, om svaret på en sådan fråga klart kan utläsas av rättspraxis eller om svaret på frågan inte lämnar utrymme för rimligt tvivel. I ett sådant fall får domstolen eller tribunalen, med stöd av artikel 99 respektive artikel 226 i sina respektive rättegångsregler, snabbt avgöra den ställda frågan genom ett särskilt uppsatt beslut som är motiverat, vilket har samma räckvidd och samma bindande verkan som en dom.

37. Efter det att domen har meddelats, eller ett särskilt uppsatt beslut genom vilket målet avgörs slutligt har undertecknats, översänder den behöriga instansens kansli detta avgörande till den hänskjutande domstolen. Till skillnad från domstolens domar och beslut får tribunalens domar och beslut verkan under de förutsättningar som anges i artikel 62b andra stycket i stadgan. Den hänskjutande domstolen ombeds att underrätta domstolen eller tribunalen, beroende på vem som har meddelat förhandsavgörandet, om vilka följder detta avgörande har fått i det nationella målet. Den hänskjutande domstolen uppmanas att skicka sitt slutliga avgörande, med uttryckligt angivande av domstolens eller tribunalens målnummer, till följande adress: Follow-up-DDP@curia.europa.eu.

Domstolens möjlighet att i undantagsfall ompröva tribunalens avgörande

38. Av artikel 256.3 tredje stycket FEUF framgår att tribunalens avgöranden av frågor som hänskjutits för förhandsavgörande i undantagsfall kan omprövas av domstolen, i enlighet med de villkor och begränsningar som fastställs i stadgan, om det finns en allvarlig risk för att de undergräver enhetligheten eller konsekvensen i unionsrätten. I artikel 62 andra stycket i stadgan föreskrivs i detta avseende att förste generaladvokaten vid domstolen i ett sådant fall ska lägga fram ett förslag om omprövning av tribunalens avgörande inom en månad från den dag då avgörandet meddelades och att domstolen ska ta ställning till detta förslag, och följaktligen besluta om tribunalens avgörande ska omprövas eller inte, inom en månad efter det att förslaget lades fram. Av dessa bestämmelser, jämförda med artikel 62b andra stycket i stadgan, följer att tribunalens avgörande således inte blir slutgiltigt förrän efter utgången av de ovannämnda fristerna eller, om ett omprövningsförfarande faktiskt inleds, efter det att detta förfarande avslutats. Omprövningsförfarandet regleras närmare i artiklarna 194 och 195 i domstolens rättegångsregler.

39. Eftersom omprövning endast sker i undantagsfall är det emellertid viktigt att den hänskjutande domstolen så snart som möjligt underrättas om att det finns (eller inte finns) ett förslag om omprövning av tribunalens avgörande. I artikel 193a i domstolens rättegångsregler föreskrivs därför att när det inte har lagts fram något förslag om omprövning, och tribunalens beslut således blivit slutgiltigt, ska den hänskjutande domstolen omedelbart underrättas om detta. I det motsatta fallet måste den hänskjutande domstolen avvakta domstolens beslut angående förste generaladvokatens förslag – och, om förslaget godtas, resultatet av omprövningsförfarandet – för att få veta om domstolen fastställer tribunalens avgörande eller anser att det undergräver enhetligheten eller konsekvensen i unionsrätten. I det sistnämnda fallet ersätter domstolens svar på de frågor som omfattas av omprövningen tribunalens svar.

II. **Bestämmelser som är tillämpliga på en begäran om förhandsavgörande som måste handläggas särskilt snabbt**

40. En begäran om förhandsavgörande kan under vissa omständigheter handläggas enligt ett förfarande för skyndsam handläggning eller enligt ett förfarande för brådskande mål. Villkoren för detta anges i artikel 23a i stadgan och i artiklarna 105–114 i domstolens rättegångsregler samt i artikel 237 i tribunalens rättegångsregler. Domstolen eller tribunalen, beroende på vilken instans som är behörig, beslutar huruvida dessa förfaranden ska tillämpas, efter det att den hänskjutande domstolen har gett in en separat och vederbörligen motiverad ansökan. I ansökan ska anges vilka rättsliga eller faktiska omständigheter som motiverar att något av de nämnda förfarandena tillämpas. I undantagsfall kan domstolen eller tribunalen även på eget initiativ besluta att ett sådant förfarande ska tillämpas, om den bedömer att detta är nödvändigt mot bakgrund av målets art eller omständigheterna i målet

Villkor för tillämpning av förfarandet för skyndsam handläggning och förfarandet för brådskande mål

41. I artikel 105 i domstolens rättegångsregler och artikel 237 i tribunalens rättegångsregler anges att en begäran om förhandsavgörande kan bli föremål för ett förfarande för skyndsam handläggning, med avvikelse från vad som normalt gäller enligt dessa rättegångsregler, när målet är av sådan beskaffenhet att det måste avgöras utan dröjsmål. Förfarandet för skyndsam handläggning medför betydande begränsningar för alla berörda aktörer. Detta gäller särskilt samtliga medlemsstater, som måste avge sina skriftliga eller muntliga yttranden inom mycket kortare frister än de som gäller i vanliga mål. En ansökan om skyndsam handläggning bör därför göras endast om det föreligger särskilda omständigheter som medför att det är fråga om en brådskande situation som motiverar att domstolen eller tribunalen snabbt besvarar de hänskjutna frågorna. Detta kan särskilt vara fallet när det finns stora och överhängande risker för folkhälsan eller miljön och ett snabbt avgörande från domstolen eller tribunalen kan bidra till att förhindra att riskerna förverkligas. Ett annat exempel är när det föreligger särskilda omständigheter som innebär att det är nödvändigt att mycket snabbt undanröja osäkerhet i fråga om grundläggande frågor rörande nationell konstitutionell rätt eller unionsrätten. Det följer av fast rättspraxis att det förhållandet att ett stort antal personer eller rättsliga situationer kan komma att påverkas av det avgörande som den hänskjutande domstolen ska meddela efter att ha begärt förhandsavgörande av EU-domstolen, att stora ekonomiska värden står på spel eller att den hänskjutande domstolen är skyldig att avgöra målet snabbt däremot inte i sig utgör sådana särskilda omständigheter som kan motivera att målet ska handläggas skyndsamt.

42. Det nyss sagda gäller i än högre grad för förfarandet för brådskande mål om förhandsavgörande, som behandlas i artikel 107 i domstolens rättegångsregler. Detta förfarande tillämpas endast på de områden som avses i avdelning V i tredje delen FEUF om området med frihet, säkerhet och rättvisa. Förfarandet medför ännu större begränsningar för berörda aktörer. Det är nämligen bara ett begränsat antal parter som får yttra sig skriftligen och det är dessutom möjligt att i ytterst brådskande fall helt utelämna den skriftliga delen av förfarandet vid domstolen. En ansökan om handläggning enligt förfarandet för brådskande mål bör därför göras endast om det föreligger omständigheter där det är absolut nödvändigt att domstolen mycket snabbt prövar den hänskjutande domstolens frågor.

43. Det är inte möjligt att på ett uttömmande sätt här räkna upp dessa omständigheter, bland annat på grund av att de unionsrättsliga bestämmelser som reglerar området med frihet, säkerhet och rättvisa är av varierande karaktär och under ständig utveckling. Som exempel på situationer där en nationell domstol kan överväga att ansöka om handläggning enligt förfarandet för brådskande mål om förhandsavgörande kan dock nämnas följande: När en person är häktad eller på annat sätt frihetsberövad och svaret på den uppkomna frågan är avgörande för bedömningen av denna persons rättsliga ställning (se artikel 267 fjärde stycket FEUF), eller när det pågår ett mål om den rättsliga eller den faktiska vårdnaden om barn i låg ålder, särskilt när utgången i det nationella målet är beroende av svaret på den fråga som ställts i begäran om förhandsavgörande och tillämpningen av det ordinarie förfarandet allvarligt, eller irreparabelt, skulle kunna skada relationen mellan ett barn och (en av) dess föräldrar eller barnets utveckling och integration i dess familjemiljö och sociala

miljö. Följande utgör emellertid inte omständigheter som kan motivera att förfarandet för brådskande mål om förhandsavgörande tillämpas: Rent ekonomiska intressen, hur stora och legitima de än är, den rättsliga osäkerhet som påverkar den situation som parterna i det nationella målet eller andra parter i liknande mål befinner sig i, det stora antalet personer eller rättsförhållanden som skulle kunna beröras av det avgörande som den hänskjutande domstolen ska meddela efter att ha begärt förhandsavgörande från domstolen eller det stora antalet mål som skulle kunna beröras av domstolens avgörande.

Ansökan om tillämpning av förfarandet för skyndsam handläggning eller förfarandet för brådskande mål

44. För att domstolen eller tribunalen snabbt ska kunna besluta huruvida målet bör handläggas enligt förfarandet för skyndsam handläggning eller enligt förfarandet för brådskande mål, måste den nationella domstolen i sin ansökan i detalj redogöra för de rättsliga och faktiska omständigheter som medför att målet är brådskande och i synnerhet ange vilka risker som uppkommer om begäran om förhandsavgörande handläggs enligt det normala förfarandet. Den hänskjutande domstolen ska i möjligaste mån kortfattat ange hur den anser att de frågor som den ställer ska besvaras. Detta gör det lättare för parterna i det nationella målet och övriga som deltar i förfarandet att ta ställning till frågorna, och bidrar därigenom till en snabb handläggning.

45. Det ska under alla omständigheter klart och tydligt framgå att det är fråga om en ansökan om tillämpning av förfarandet för skyndsam handläggning eller förfarandet för brådskande mål, så att kansliet omedelbart kan konstatera att ärendet ska ges en särskild behandling. För detta ändamål ombeds den hänskjutande domstolen att ange vilket av de två förfarandena som ansökan avser och att ange vilken artikel i de tillämpliga rättegångsreglerna som är relevant (artikel 105 i domstolens rättegångsregler eller artikel 237 i tribunalens rättegångsregler, avseende förfarandet för skyndsam handläggning, eller artikel 107 i domstolens rättegångsregler, avseende förfarandet för brådskande mål). Detta bör anges på ett ställe i beslutet om hänskjutande som är lätt att upptäcka eller i en separat skrivelse från den hänskjutande domstolen.

46. När det gäller själva beslutet om hänskjutande erinras om att det i en brådskande situation är än viktigare att beslutet är kortfattat, eftersom detta bidrar till att målet kan handläggas snabbt.

Kommunikationen mellan domstolen eller tribunalen, den hänskjutande domstolen och parterna i det nationella målet

47. En domstol som ansöker om tillämpning av förfarandet för skyndsam handläggning eller förfarandet för brådskande mål bör skicka denna ansökan och själva beslutet om hänskjutande – åtföljt av det sistnämnda beslutets text i ett redigerbart format – med hjälp av applikationen e-Curia eller med e-post (DDP-GreffeCour@curia.europa.eu).

48. Den hänskjutande domstolen bör även ange den e-postadress till denna domstol som domstolen eller tribunalen kan använda. Den bör även ange e-postadresser till företrädarna för parterna i det nationella målet. Detta underlättar domstolens respektive tribunalens vidare kommunikation med den hänskjutande domstolen och parterna i det nationella målet.

BILAGA

Väsentliga uppgifter som en begäran om förhandsavgörande ska innehålla

Denna bilaga innehåller en sammanfattning av de viktigaste uppgifter som en begäran om förhandsavgörande ska innehålla. I anslutning till dessa uppgifter anges de punkter i förevarande rekommendationer där nämnda uppgifter behandlas mer ingående.

Varje begäran om förhandsavgörande, oavsett om den översänds elektroniskt eller per post, ska innehålla följande:

1) Uppgift om den hänskjutande domstolen och, i förekommande fall, avdelningen eller den behöriga dömande sammansättningen (se i detta avseende punkterna 3–7).

2) Preciserade uppgifter om parterna i det nationella målet och, i förekommande fall, de personer som företräder dem vid den hänskjutande domstolen (vad gäller parterna i det nationella målet, se emellertid punkterna 21 och 22 ovan beträffande skyddet för personuppgifter).

3) Uppgift om saken i det nationella målet och de relevanta omständigheterna (se punkt 15).

4) Uppgift om relevanta bestämmelser i nationell rätt och i unionsrätten (se punkterna 15 och 16).

5) Skälen till att den hänskjutande domstolen undrar över tolkningen eller giltigheten av unionsrätten (se punkterna 8–11 och 15–18).

6) Tolknings- eller giltighetsfrågorna (se punkt 19).

7) I förekommande fall, uppgift om huruvida begäran behöver ges en särskild behandling, till exempel med anledning av att domstolen eller tribunalen bör handlägga begäran särskilt snabbt (se punkt 40 och följande punkter).

På det formella planet gäller att begäran om förhandsavgörande ska vara maskinskriven, daterad och undertecknad och ges in till domstolens kansli, helst elektroniskt, åtföljd av samtliga de handlingar som är ändamålsenliga och relevanta för handläggningen av målet (se i detta avseende punkterna 20–24 ovan och, vad gäller en begäran som måste handläggas särskilt snabbt, punkterna 44–48).

Av domstolen och tribunalen rekommenderade kanaler för översändande av handlingar

För att säkerställa en optimal kommunikation med de domstolar som begär förhandsavgörande rekommenderar domstolen och tribunalen att följande kanaler används för att översända handlingar:

1) För ingivande av begäran om förhandsavgörande (eller andra relevanta handlingar som har samband med denna):

   — Det undertecknade originalet av begäran om förhandsavgörande (eller av andra handlingar som har samband med denna): översändande via applikationen e-Curia. Information om hur man får åtkomst till denna applikation, som är gratis och säker, och användarvillkoren för denna applikation återfinns på följande adress: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_78957/sv/.

   — En redigerbar version av begäran om förhandsavgörande (eller av andra handlingar som har samband med denna): editable-versions@curia.europa.eu

2) För översändande av den hänskjutande domstolens slutliga avgörande (anonymiserat, när så krävs, särskilt för elektronisk åtkomst) som meddelats efter det att domstolen eller tribunalen meddelat sitt förhandsavgörande: Follow-up-DDP@curia.europa.eu